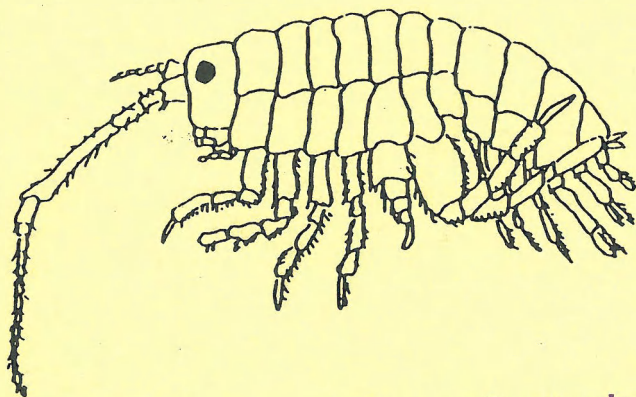


de strandvlo

PERIODIEK VAN 'DE STRANDWERKGROEP'



Instituut voor Zeewetenschappelijk onderzoek
Institute for Marine Biological Research

Prinses Elisabethlaan 67

8401 Bredene - Belgium - Tel. 059 / 80 37 15

verantw. uitgever :

G. Rappé
Kapelstraat 3
B-9890 Ussel

jaargang 5 (1)

april 1985

verschijnt driemaandelijks

Voorzitter: R. Vanwalleghem, Frère Orbanstraat 59, 8400 Oostende
tel. 059/50 82 38

Sekretaresse: S. Beke, Dilbeeklaan 59, 8400 Oostende

Penningmeester: A. Annys, G. Gezellestraat 8, 8400 Oostende

Redactie: G. Rappé, Kapelstraat 3, 9890 Ursel

Contacten: R. Goethals, Lobelialaan 5, 8400 Oostende
tel. 059/80 26 45

Natuurhistorisch Archief: E. Eneman, St-Janstraat 58, 8400 Oost-
ende (i.s.m. F. Kerckhof, Oostende)

Lid: E. Dumoulin (Knokke-Heist)

Abonnementsprijs: 180 Bfr, te storten op rek. 001-1091291-20
t.a.v. 'de Strandwerkgroep', p.a. A. Annys (zie hoger).
Buitenlandse leden gebruiken postrek. 000-0513987-81
van A. Annys.

Artikels voor volgend nummer binnen vóór 10 juni.

INHOUD

Woord vooraf	1
Bestuursmededelingen	1
Aktiviteitenkalender	2
18184 E. Eneman. Uit het Natuurhistorisch Archief	3
Fossielententoonstelling	7
18185 G. Rappé. Vestigt de Blauwe Zwemkrab <i>Callinectes sapidus</i> zich blijvend in de zuidelijke Noordzee ?	8
18186 C. d'Udekem d'Acoz. Waarnemingen van Decapoden te Knokke-Heist	12
A. Annys. Oproep slangsterren.	20
Extra aktiviteit	20
18187 R. Vanwalleghem. Aanvullingen bij artikels over mollusken.	21
Financieel verslag	23
18188 G. Rappé. Boekbespreking	24

WOORD VOORAF

Onze vijfde jaargang moet van een rekorddikte zijn, een lustrum waardig. Daarom heeft het bestuur besloten het schrijven aan te moedigen door op het eind van het jaar de drie beste artikels met een boekenbon te bekronen. In het laatste nummer zal een beoordelingsformuliertje zitten waarop de lezer zijn drie lievelingsartikels van het afgelopen jaar aanduidt. Tijd dus om uw beloften in te lossen en er bovendien nog aan te verdienen ook.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Lidgeld

Diegenen die hun lidgeld nog niet betaalden worden verzocht dit per omgaande te doen met bijgevoegd overschrijvingsformulier.

Zeepaard

U kunt ook het Nederlandse zusterblad 'het Zeepaard' ontvangen door storten van f.12.50 op giro 450 222 t.a.v. P.Vos, Munnikenstraat 43, 2315 KV Leiden.

Ongevallen

Het bestuur wil nog eens benadrukken dat het niet verantwoordelijk is voor ongevallen tijdens de activiteiten.

Illustraties

De redactie zou de auteurs willen vragen zelf in te staan voor de illustratie van hun artikels. Teken zelf eens iets of zoek een geschikte figuur op. Het bespaart de redactie veel tijd en kosten. Mensen met talent mogen ook losse tekeningen opsturen. Daarmee bouwen we dan een figurenbank, waaruit ten allen tijde kan geput worden. Uiteraard bedoelen wij origineel werk.

SWG-Sticker ?

Als middel om de wereld attent te maken op ons bestaan en geld in het laatje te brengen, zouden wij de leden willen oproepen een sticker-ontwerp te tekenen en op te sturen.

AKTIVITEITENKALENDER

zaterdag 4 mei: strand van Oostduinkerke en afval van bootjes te Koksijde Ster der Zee. Verzamelen om 7 u aan de tramhalte Duinpark. 's Middags kunnen we aperitieven met lekkere garnaalkroketter, in Oostduinkerke. Ook de culinaire wetenschappen komen dus aan bod.

Leiding F. Kerckhof.

zondag 30 juni: schorre in het natuurreservaat de IJzermonding. Een excursie waar we ons voor de derde keer aan wagen en die steeds weer nieuwe vondsten en ontdekkingen oplevert. Afspraak om 9.30 h aan het Albert I monument te Nieuwpoort. Leiding G. Rappé.

zaterdag 31 augustus: Snorkelexcursie naar Burghsluis (Schouwen). Na het succes van de snorkelexcursie te Goes ook dit jaar weer een belevingstocht naar de onderwaterwereld van de Oosterschelde. Bijzonderheden over deze sportieve excursie volgen nog. Het bestuur laat ook op deze plaats nog eens weten dat het geen aansprakelijk voor ongevallen aanvaard.

zaterdag 19 of 26 oktober: Verdronken land van Saeftinge. Een fauna en flora apart, zo'n brakwaterschorre. Wadlopen in het klein. Een tocht die u niet mag missen. De excursie zal onder leiding staan van een gids van terplaatse

zondag 24 november: Halve Maan te Oostende. Een wandeling langsheen de wintervloedlijn van dit welbekende stukje kust. Afspraak om 14 h aan de vuurtoren. Leiding F. Kerckhof.

zondag 22 december: De Panne. Traditiegetrouw speuren we in het najaar de vloedlijn van de Panne af. Een excursie in Kerstsfeer die ieder jaar evenveel bijval kent. Afspraak om 14 h aan het Leopoldmonument. Leiding R. Billiau.

Gelieve tussen te voegen:

zondag 15 september: golfbrekers te Knokke. Wat daar o.a. te vinden is lees je elders in dit nummer. Verzamelen om 7.30 h aan het Wielingenplein te Duinbergen. Leiding C. d'Udekem d'Acoz.

UIT HET NATUURHISTORISCH ARCHIEF

E. ENEMAN

Dit jaar wordt deze aflevering drastisch ingekort en beperk ik mij tot het vermelden van waarnemingen van minder geziene of gekende en zeldzame vondsten. Het heeft echter niets te maken met de economische crisis. Neen, niets van dat, maar gewoonweg, er werden te weinig ingevulde waarnemingsformulieren en streeplijsten ingestuurd. En deze publiceren zou ons een vertekend beeld geven van onze fauna en flora. Daarom doe ik nogmaals een oproep om uw waarnemingen in te sturen, ook aan diegenen die het reeds op de jaarvergadering beloofden. Beter laat dan nooit.

Tot eind 1985 mogen uw vondsten aan mij bekend gemaakt worden, maar in 1986 stel ik mij geen kandidaat meer als bestuurslid. Ik hoop dat mijn plaats zal ingenomen worden door een jonge kracht, want jong bloed in een vereniging is nodig om te overleven.

n.v.d.r. : waarnemingen die het voorwerp waren, zijn of zullen zijn van een apart artikel, werden uit het overzicht weggelaten, om dubbele informatie te vermijden.

WIEREN *Algae*

Bruinwieren *Phaeophyta*

Himanthalia elongata Riemwier

10-9 en 13-9 massaal aan gespoeld resp. Halve Maan en Mariakerke

Sargassum muticum Japans bessenwier

9-9 en 10-9 resp. 2 kluwens en massaal na storm aangespoeld
Halve Maan, Oostende
13-9 enkele ex. Mariakerke

Laminaria digitata Vingerwier

10-9 na storm massaal aangespoeld met horentjeswier bezet,
Halve Maan, Oostende
13-9 1 ex. met horentjeswier, Mariakerke

HOLTEDIEREN *Coelenterata*

Hydroïdpoliepen *Hydrozoa*

Tubularia larynx Gorgelpijpje

21-7 en 9-9 enkele kolonies, Halve Maan, Oostende

Bloemdieren *Anthozoa*

Metridium senile Zeeanjelier

reeds meerdere malen grote ex. gekregen van kustvisser, meestal vanop wrakstukken

Actinia equina Paardeanemoon, aardbeivorm

op golfbrekers in de ebzone te Nieuwpoort

WEEKDIEREN *Mollusca*

Tweekleppigen *Bivalvia*

Pecten maximus Grote mantelschelp (St. Jacobschelp)

14-9 : 4 levende ex., 5-6 cm, gevangen door kustvisser op Akkaertbank

Pecten opercularis Wijde mantel

11-2 en 18-2 resp. 1 en 2 levende ex. van $\pm$ 40 mm, gevangen door kustvisser

9-10 1 klep aangespoeld, Mariakerke

Mysella bidentata

19-5 meerdere ex. Halve Maan, Oostende

Acanthocardia echinata Gedoornde Hartschelp

28-4 1 ex. levend, kustvisserij

Lutraria angustior

10-4 1 ex. levend, kustvisserij, Nieuwpoortbank

Zirfaea crispata Ruwe Boormossel

19-5 16 dubletten van juvenielen in turfblok, Halve Maan,

Teredo navalis

27-12 in wrakhout, Halve Maan, Oostende

Naaktslakken *Nudibranchia*

Aeolidia papillosa Vlokkige zeenaaktslak

13-4 1 ex. levend op golfbrekers, Duinbergen

KREEFTACHTIGEN *Crustacea*

Rankpotigen *Cirrepedia*

Sacculina carcini Krabbezakje

4-8 en 28-8 op gewone zwemkrab , Knokke-Duinbergen, dit

wordt nochtans door de vissers dikwijls aangevoerd

Vlokreeften *Amphipoda*

Caprella linearis Wandelend Geraamte

4-3 6♂ en 3♀ onder stenen op golfbrekers, Knokke-Heist

Pissebedden *Isopoda*

Eurydice affinis Bleke Agaatpissebed

21-5 3 ex. levend op aangespoelde slangsterren, Westende
St.Laureinsstrand

Idotea balthica Gewone Pissebed

10-84 4 ex. van $\pm$ 3.7 cm bij vangst van garnaalkruien

Aasgarnalen *Mysidacea*

Praunus flexuosus

1-11 10-tallen gevangen bij laagwater op 70 cm diepte
Knokke-Duinbergen

Mesopodopsis slabberi

1-11 100-den ex. van 10 mm lang gevangen bij laag water op
70 cm diepte, Knokke-Duinbergen

Schistomysis spiritus

21-4 en 18-8 100-den naast uiteinde golfbreker Knokke-Duin-
bergen

22-8 100-den in plas op golfbreker, Nieuwpoort

Schistomysis kervillei

1-11, 4-8, 18-8 en 19-8 resp. 7, 1, 1 en 2 ex. te
Knokke- Duinbergen

Krabben, Kreeften en Ganalen *Decapoda*

Processa parva

10-11 1 ex. Kustvisserij 020

Pontophilus trispinosus

6-3 kustvisserij 0552, is nochtans een soort die dikwijls
tussen de zeefcellingen (kleine garnaal) wordt gevangen.

Crangon allmanni Groefstaartgarnaal

10-11 20-tal ex. Kustvisserij 020, wordt ook dikwijls ts.
de zeefcellingen gevangen

Pisidia longicornis Porseleinkrabbetje

in de maand aug. meerdere malen enkele ex. gevonden op de golfbrekers onder de stenen, Knokke-Duinbergen

Galathea squamifera

13-3, 23-3 en + 25-3 resp. 1, 6, en 2 ex. kustvisserij 0.100

Maya squinado Grote spinkrab

31-7 en 12-8 telkens 1 volw. ♂ resp. opgevist door 0.470 (Smallbank) en 023 kustvisserij

Macropodia rostrata Hooiwagenkrab

10 en 11-2 1 ex. kustvisserij, wordt nochtans dikwijls aangetroffen tussen de zeefcellingen

Liocarcinus puber Fluwelen Zwemkrab

meerdere waarnemingen, meestal 1 ex. of enkele, golfbreker te Duinbergen en Havenhoofd te Nieuwpoort

Liocarcinus arcuatus

10 en 11-2, 7-3 en 10-11 resp. 2kl., 100-tal en 1 ex. kustvisserij

Portumnus latipes Breedpootkrab

meestal meerder ex., soms levend aangespoeld maar op 7 en 8-7 werden 100-tallen levend gevangen door garnalkruiers en 10-tallen dode spoelden aan, Thermaal Inst. Oostende

Liocarcinus depurator

10 en 11-2 en 7-3 resp. 3 ex. en 1 ex., kustvisserij

Liocarcinus marmoreus

17-8 1 ex. in maag van rode poon

Pilumnus hirtellus Ruig Krabbetje

5-6 100-tal (30-tal met eieren) op wrakstuk, kustvisserij

Thia scutellata

28-4 1 ex. levend, 0481 kustvisserij

STEKELHUIDIGEN *Echinodermata*

Ophiotrix fragilis Brokkelster

5-6 1 ex. op wrakstuk, kustvisserij

26-8 1 ex. levend onder stenen (laag water), Duinbergen

VISSEN

Balistes carolinensis Grijze Trekkervis

uitzonderlijk veel waarnemingen van volwassen vissen dit jaar, navolgende waarnemingen slechts van de Oostendse kustvisseren.

18-8; 14-9; 22-10; 2-11; 7-11; 6-12 en 8-12 en nog 2 niet genoteerde data, telkenmale 1 ex.

(nvdr.: ook 1 ex. in de vismijn van Zeebrugge gezien, afkomstig van vooraan in het Kanaal. Toch jammer dat we met de Zeebrugse en Nieuwpoortse visserij zo weinig -lees: geen- contact hebben. Er zijn ook daar beslist Trekkersvissen van onze kust aangevoerd. Bovenstaand geval dateert van begin september)

St-Janstraat 58
8400 Oostende

FOSSIELENTENTOONSTELLING

De Stichting Zeeuws Biologisch Museum laat weten dat van februari 1985 tot januari 1986 in het Zeeuws Biologisch Museum te Oostkapelle (Walcheren) een tentoonstelling loopt met als onderwerp "De fossiele schelpen van Zeeland".

Aanleiding tot de tentoonstelling vormde het verschijnen van de Atlas Fossiele Schelpen deel II, een uitgave van de Nederlandse Malacologische Vereniging i.s.m. de Werkgroep Geologie van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen.

Aangezien Zeeland, als vindplaats van fossiele schelpen, tot één der bevoorrechte provincies van ons land mag worden gerekend, zijn vele van de beschreven en getoonde soorten in deze Atlas van Zeeuwse vindplaatsen afkomstig.

Onderwerpen die in de vele vitrines en op de panelen aan bod komen zijn o.a. Geologie, Evolutie, Wat is een fossiel, Hoe ontstaat een fossiel, Typische vindplaatsen van fossielen in Zeeland (Domburg, Sloe, Cadzand, Nieuw-Namen,...), Hoe verzamelen, Biologie van de Weekdieren, de Zeeuwse pioniers van de studie van de weekdieren,...

Het Museum is gevestigd in de Oranjerie kasteel Westhove, Duinvlietweg 6, 4356 ND Oostkapelle.

Beslist een aanrader voor wie in de buurt is (en de Belgische kust is dat).

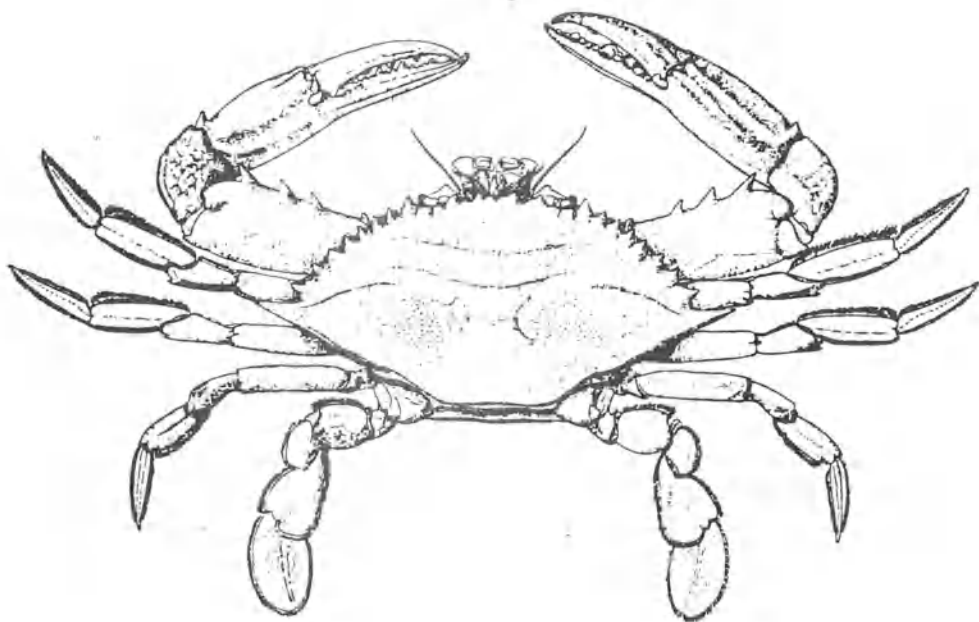
VESTIGT DE BLAUWE ZWEMKRAB, CALLINECTES SAPIDUS, ZICH BLIJVEND IN DE ZUIDELIJKE NOORDZEE ?

G. RAPPÉ

Al enige tijd liep ik met het idee een artikelletje in de vorm van een oproep te maken over *Callinectes sapidus* Rathbun, 1896, de Blauwe Zwemkrab. Aanleiding daartoe vormden de recente waarnemingen van de Westerschelde, vooral in de omgeving van Terneuzen (Adema, 1982; 1983), vanwaar een belangrijk kanaal naar Vlaanderen vertrekt. Toen mij onlangs ook een waarneming van Frans-Vlaanderen ter ore kwam, waardoor onze kust figuurlijk in de greep van de Blauwe Zwemkrab kwam liggen, leek de tijd meer dan rijp om in de pen te klimmen.

Callinectes sapidus, de 'Blue Crab', is een grote zwemkrab die oorspronkelijk afkomstig is van de Amerikaanse oostkust. Herkenning stelt geen enkel probleem. Het rugschild is breder dan lang, wat nog versterkt wordt door het feit dat de meest zijwaarts gerichte tanden erg lang zijn. De breedte over de zijstekels gemeten kan tot 225 mm bedragen. Tussen de zijstekel en het oog staan telkens 8 regelmatig driehoekige tanden en tussen de ogen vier breed driehoekige tanden. Kleur van het rugschild is olijfgroen tot blauwachtig groen. De soort dankt zijn Engelse en daarvan afgeleide Nederlandse naam aan de blauwe kleur van de poten, vooral aan de onderzijde van de scharen. Verder kunnen stekels op de poten en de schaarpunten rood gekleurd zijn. Het vijfde potenpaar is sterk afgeplat, als van andere zwemkrabben.

In zijn oorspronkelijk areaal, dat zich uitstrekt langs de Westatlantische kusten, van Cape Cod (mogelijks ook Nova Scotia) tot Uruguay, is de soort lokaal van commercieel belang. Het is vb. de meest gegeerde soort aan de oostkust van de Verenigde Staten, met een jaaromzet van 10-35.000 ton. Vooral de zachte, pas vervelde dieren zijn erg in trek (Gosner, 1979). Dit verklaart vb. het aanspoelen in Europa van gekookte exemplaren zoals in augustus 1950 bij Vlissingen en mei 1967 op Schiermonnikoog. Beide gevallen zullen wel betrekking hebben of overboord gegooid voedsel van schepen.



(Naar Hartog & Holthuis, 1951)

De soort is echter ook bij herhaling levend waargenomen in Europa. Holthuis (1969) geeft een overzicht van de situatie aan het einde van de zestiger jaren. De meeste vondsten betroffen alleenstaande gevallen in de omgeving van drukke zeehavens : aan de Atlantische kust van Frankrijk in 1900 te Rochefort (het oudste gegeven) en in 1960 aan de monding van de Gironde; in Nederland in de omgeving van Amsterdam (Zaan, Noordzeekanaal) in 1932, 1934 en 1951; in Denemarken in de Sont bij Kopenhagen in 1951 en in Duitsland bij Cuxhaven in de monding van de Elbe in 1964. In de Middellandse Zee zijn er losse waarnemingen van Venetie (1949, 1950) en Genua (1964, 1965), ook belangrijke havens. In de oostelijke helft van de Middellandse Zee is de situatie totaal anders. Daar heeft de soort zich sinds de tweede wereldoorlog definitief gevestigd en wel zo snel en met zo'n succes dat ze al een tijd commercieel bevestigd werd eer de wetenschappers zich realiseerden wat er gebeurde.

De laatste 15 jaar wijzen ook waarnemingen in West-Europa er op dat de soort, vooral in de zuidelijke Noordzee, voet aan wal - een uitdrukking die met betrekking tot een zeeorganisme

moeilijk te hanteren is, maar voor een estuariumsoort als deze nog net kan - begint te krijgen.

Dat er iets in de lucht hangt, is wel duidelijk. Tijdens het opstellen van de tekst raakten mij toevallig nog vier waarnemingen bekend! Die noopten mij zelfs de oorspronkelijke titel van dit verhaal te wijzigen.

Het begon al in 1968, toen op 19 januari een groot volwassen vrouwtje in volle zee, 25 mijl NW van IJmuiden, gevangen werd (Holthuis, 1969). Dan is het wachten tot 4 september 1973, toen een mannetje in de Westhaven van Terneuzen werd gevonden. In september 1975 wordt de soort voor het eerst aan de Engelse kust gevangen, in het Nauw van Kales (Ingle, 1980; Clark, 1984). Op 15 en 25 september 1978 en 9 oktober 1980 wordt opnieuw in de Westhaven van Terneuzen telkens een mannetje waargenomen. Op 1 december 1980 wordt een vrouwtje aangetroffen in het kanaal Gent-Terneuzen, te Sluiskil, vlakbij de Belgische grens. Nog in 1980, op 15 oktober, wordt de soort een stuk stroomopwaarts in de Westerschelde, bij Perkpolder, waargenomen (Adema, 1982).

Met de wetenschap in het achterhoofd dat de soort in Amerika een estuariumbewoner is, wordt zo'n reeks waarnemingen in een gebied als de Westerschelde toch verdacht. Waarom worden geen vondsten van andere drukke zeevaartroutes of -havens gemeld? De vangst op 16 oktober 1982, door een garnalenvisser, van een vrouwtje met eieren, NW van Terneuzen, gooit nog wat olie op het vuur (Adema, 1983). Vondsten van juvenielen lijken nog maar een kwestie van tijd.

Op 18 augustus 1982 wordt het tweede Engelse exemplaar door een hengelaar gevangen in de Trent, een zijrivier van de Humber, ook een groot estuarium (Clark, 1984).

In een brief van 11 maart 11. schrijft C. d'Udekem d'Acoz dat de afgelopen zomer een kind naar hem kwam die zei dat het een vreemde blauwe krab had gezien op 14 augustus 1984. Toen hij het kind aan de hand van zowel levend materiaal (o.a. Gewone en Fluwelen Zwemkrab) als afbeeldingen uit de KNNV-tabel (Holthuis & Heerebout, 1976) verder ondervroeg, wees het met zekerheid *Callinectes sapidus* aan. Dit zou de eerste Belgische vondst zijn! Het lijkt mij in elk geval erg aannemelijk.

Kort na de jaarvergadering ontving ik een gegeven via J. Crémer (Univers Sous-marin, Koksijde) dat in oktober 1984 een exemplaar van een 10 cm breedte voor Malo-les-Bains gevangen was door een garnalenvisser. Het dier werd naar het Aquarium van Duinkerke gebracht, maar was dood bij aankomst.

Ook elders werden in 1984 nog waarnemingen gedaan. Adema (1984) vermeldt een vangst bij IJmuiden in het najaar '84 en in de Waddenzee in november '84.

Deze 14 gevallen in de periode '68-'84 staan in schril contrast met de 7 tussen 1900-1968. Vooral het feit dat in 1984 op verspreide plaatsen vondsten werden gedaan en de soort in 1982 in minstens twee estuaria vastgesteld werd, doet sterk vermoeden dat de soort zich in de zuidelijke Noordzee aan het vestigen is of gevestigd heeft.

In Amerika trekt de soort naar dieper, zout water om zich voort te planten. De Westeuropese gegevens passen mooi in dit patroon: zomer in brakwater, najaar en winter in zoutwater.

In ons land dient vooral naar de soort uitgekeken te worden in het kanaal Gent-Terneuzen en bij Antwerpen. Verder kan ze uiteraard voorkomen in de kustwateren en -havens.

Graag ontvang ik gegevens als plaats, datum, grootte, geslacht,... mocht u het dier ontmoeten en indien mogelijk ook het dier zelf. Momenteel beschikken we voor ons land alleen over de mededeling van een kind. Wees wel op uw hoede: de Blauwe Zwemkrab kan erg aggressief uit de hoek komen.

SUMMARY

In 1984 *Callinectes sapidus* was observed in northern France, the Netherlands (North Sea, Waddensea) and very probably in Belgium. After a series of observations in the river Scheldt (e.g. an egg-bearing female) and a record in the Humber estuary, it seems possible that the Blue Crab is settling or has settled in the southern North Sea.

REFERENTIES

- Adema, J.P.H.M., 1982. De blauwe zwemkrab, *Callinectes sapidus*, in Nederland. Het Zeepaard, 42(1): 6-9.
- , 1983. Nogmaals de blauwe zwemkrab, *Callinectes sapidus*. Het Zeepaard, 43(1): 14.
- , 1984. De blauwe zwemkrab, *Callinectes sapidus* Rathbun, 1896. Vita marina, geleedpotigen: 67-70.
- Clark, P., 1984. Recent records of alien crabs in Britain. Naturalist, 109: 111-112.
- Gosner, K.L., 1979. A field guide to the Atlantic seashore. 329 pp. Houghton Mifflin Company, Boston.
- Holthuis, L.B., 1969. Enkele interessante Nederlandse Crustacea. Zool. Bijdr. Leiden, 11: 34-58.
- Ingle, R.W., 1980. British Crabs. 222 pp. BM(NH) & Oxford U.P.

WAARNEMINGEN VAN DECAPODEN TE KNOKKE-HEIST.

C. D'UDEKEM D'ACQZ

Sinds lang interesseer ik mij voor crustaceën en meer in het bijzonder voor decapoden. Ik stel hieronder een synthese op van mijn waarnemingen van die soorten die ik te Knokke-Heist, vooral op en om de golfbrekers van Albertstrand heb ontmoet. Van alle gesignaleerde soorten bevinden zich exemplaren in mijn verzameling.

CARIDEA * familie *Crangonidae*

Crangon crangon (L., 1758)

Gewone soort. Op 22.04.84 heb ik te Duinbergen een eksemplaar gevangen dat na koken helemaal wit kleurde. Ik heb het specimen helaas niet bewaard.

* familie *Palaemonidae* onderfamilie *Palaemoninae*

Palaemon elegans Rathke, 1837

Op 03.11.83 vond ik een jong ex. van deze soort in een plasje langs een golfbreker te Duinbergen, bij relatief dood tij.

Palaemonetes varians (Leach, 1814)

Deze soort schijnt erg algemeen te zijn in alle brakke waters langs de Belgische kust.

Emmanuel Dumoulin deelde mij mee dat deze soort erg talrijk is in het Zwin. Hij was zo vriendelijk mij er een 20-tal mee te brengen.

Ik heb de soort in groten getale aangetroffen in een gracht te Heist, bij de vuurtoren. 's Zomers (24.08.84) vond ik er veel adulten. In het najaar (03.11.84) was de soort bijzonder talrijk, maar slechts vertegenwoordigd door jonge eksemplaren. Op dezelfde dag vond ik toch enkele adulten in de Spuikom te Oostende. 's Winters (09.03.85) was de soort veel minder frekwent en de gevangen exemplaren waren eerder klein tot gemiddeld van omvang. (Ik veronderstel dat de ekstreem strenge winter '85 de populatie sterk gereduceerd heeft.)

PAGURIDEA *familie *Diogenidae*

Diogenes pugilator (Roux, 1829)

In 1984 drie waarnemingen te Duinbergen: op 11.08 1 ex. langs een golfbreker, en op 21.08 en 30.09 telkens 1 ex. bij garnalenvissers. Voordien heb ik de soort nooit gevonden op de Belgische kust.

*familie *Paguridae*

Pagurus bernhardus (L., 1758)

's Winters en in het voorjaar gebeurt het nogal dikwijls dat Heremietkreeften aanspoelen op de Knokse stranden: 04.03.84: 3 exx.; 09.03.85: enkele exx.

Deze soort is gewoonlijk erg algemeen in de plasjes langs de golfbrekers te Duinbergen. De meeste specimens zijn klein: zelden vond ik een Heremietkreeft te Knokke-Heist met een cefalothorax langer dan 15 mm (25.08.80 en 30.10.80 telkens 1 ex.). Het valt mij op dat gestrande exemplaren gewoonlijk groter zijn dan die die op de golfbrekers gevonden werden.

De zeldzaamheid van adulte Heremieten lijkt te wijten te zijn aan het quasi ontbreken van ongeschonden schelpen van de Wulk. Te St-Cast in Bretagne, waar wulkenschelpen talrijk zijn heb ik enkele jaren geleden een flink aantal grote Heremietkreeften gevonden.

GALATHEIDEA *familie *Porcellanidae*

Porcellana platycheles (Pennant, 1777)

Op 30.08.84 vond ik een mooi exemplaar van deze soort te Duinbergen, onder een steen op het uiteinde van een golfbreker, bij tamelijk laag water. Het exemplaar, duidelijk een vrouwtje, draagt een zeepok op zijn carapax.

Porcellana longicornis (L., 1767)

Deze soort heb ik dikwijls gevonden bij het stenenkeren op het uiteinde van de grote golfbrekers te Duinbergen, gewoonlijk bij zeer laag water: 29.08.83: 1 vr./04.03.84: 5 exx./12.08.84: 1 ex./26.08.84: meer dan 20 exx., waaronder vrouwtjes met eieren/27.08.84: 2 exx./28.08.84: 2 exx. en 29.08.84: een tiental exemplaren. De exemplaren van Knokke-Heist zijn relatief klein vergeleken met die die ik vond ter gelegenheid van de excursie naar Audresselles op 29.09.84. Vrouwtjes lijken me te Knokke-Heist talrijker dan mannetjes.

BRACHYURA *familie *Cancridae*

Cancer pagurus (L., 1758)

De Noordzeekrab is erg algemeen op de golfbrekers te Knokke-Heist. In het voorjaar spoelt de soort soms massaal aan op het strand. Bij zeer laag water kon ik er dikwijls meerdere tientallen vinden.

Op 17.04.84 kon ik er 102 bemachtigen, 81 's morgens en 21 's avonds.

Het merendeel van de gevangen exemplaren te Knokke-Heist waren tussen 70 en 110 mm breed. Exemplaren van 150 mm breedte zijn niet zeldzaam. De grootste stuks die ik zag waren ongeveer 170 mm breed.

Ik heb ondervonden dat de soort belangrijke populatieschommelingen ondergaat. In de maand augustus heb ik er resp. 204 gevonden in 1980, 770 in 1981, 13 in 1982, 158 in 1983 en 91 in 1984, hoewel ik dat laatste jaar minder intens naar de soort heb gezocht. Ik schat de populatiegrootte voor 1984 ongeveer van dezelfde orde als die voor 1983.

Mannetjes schijnen talrijker te zijn dan vrouwtjes. Op 735 exemplaren noteerde ik 417 m. tegen 318 vr. of resp. 57% en 43%.

Toch moet ik waarschuwen dat deze cijfers voorzichtig moeten benaderd worden. Het is mogelijk dat er kleine telfouten zijn gebeurd en mijn staal is niet perfect willekeurig : aangezien ik 95% van mijn vangsten terug loslaat, kunnen sommige individuen meerdere keren zijn geteld. Bovendien beïnvloeden de exemplaren afkomstig van koppels de cijfers.

In augustus vond ik dikwijls grote mannetjes (meer dan 120 mm) in het gezelschap van zachte vrouwtjes of vrouwtjes die op het punt stonden te vervellen. Dit nam ik altijd waar in het midden of op het uiteinde van de golfbrekers, nooit aan de zijkanten. Als men het vrouwtje in haar schuilplaats liet, kon men het daar het volgende tij dikwijls terugvinden, in het gezelschap van een ander mannetje.

Op 09.03.85 vond ik op een golfbreker een vrouwtje met eieren, afmetingen 78 x 128 mm. Eierdragende vrouwtjes had ik geen jaren meer gezien. Edwards (1979) geeft aan dat vrouwtjes normaal beginnen leggen vanaf ongeveer 130 mm en vooral vanaf 150 mm.

*familie *Xanthidae*

Pilumnus hirtellus (L., 1761)

Dit kleine krabje schijnt niet zeldzaam te zijn aan de onderkant

van stenen op het uiteinde van de golfbrekers te Duinbergen. In 1984 vond ik 6 exx. : 26.08: 2 juv./ 27.08: 1 jong ex./ 28.08: 1 juv./29.08: 1 mannetje van iets meer dan 10 mm breed en op 30.08: 1 juv..

Het merendeel van de exemplaren die ik in Duinbergen vond, zijn erg klein (minder dan 5 mm).

Deze krabben zijn erg resistent in het aquarium maar zeer aggressief tegenover andere organismen en hun soortgenoten. In het aquarium verwijderen ze zich alleen 's nachts een weinig van hun schuilplaats. In mijn bak apprecieerden ze vooral een tepelhorenschelp om zich te verbergen.

*familie *Portunidae* onderfamilie *Carcininae*

Carcinus maenas (L., 1758)

Gewone soort. De exemplaren van Knokke-Heist lijken duidelijk kleiner dan die van Nieuwpoort.

Een groot aantal is of is geparasiteerd geweest door krabbezakjes. Het is moeilijk het percentage aangetaste individuen te schatten, omdat in de eerste stadia van de infectie alleen weinig waarneembare kleurveranderingen toelaten te zien of de krab een krabbezakje herbergt.

Dikwijls kon ik krabben verzamelen die twee en soms zelfs drie krabbezakjes droegen.

Portumnus latipes (Pennant, 1777)

Mijn eerste levende Breedpootkrabben heb ik in augustus 1983 gevonden te Duinbergen: 12.08: 1 aangespoeld m./14 en 27.08: telkens 1 m. in een garnaalnet. Ik heb er duidelijk meer gevonden in 1984: 18.04: 1 vr. dat op het punt stond te leggen, gekregen van garnalvisser. In doorschemering konden de ovaria vol orange eieren gezien worden. 04.08: 1 m./ 05.08: 2 vr./ 07.08: 1 m./ 08.08: 2 m. en 2 vr./ 13.08: 1 m./23.08: 8 exx. en 27.08: 2 m.

De soort schijnt minder algemeen te zijn te Knokke-Heist dan elders aan de Belgische kust, getuige de talrijke waarnemingen van andere punten. Ikzelf zag ze in grote hoeveelheid in het net van garnalvisser te Nieuwpoort op 22.08.84.

Een van de mannetjes van 08.08.84 mat 27.6 x 27.8 mm, wat zeer



groot is vergeleken met de tabel gegeven door Rappé (1981). Ik vreesde dat de strenge winter '84-'85 de Belgische populatie van deze zuidelijke soort zou doen ineenstorten. Blijkbaar is dat niet het geval. Op 09.03.85 heb ik minstens 6 exx. verzameld, levend gestrand tussen Duinbergen en Zeebrugge en op 10.03.85, na de weinig spectaculaire excursie op de golfbrekers te Duinbergen, heb ik nog twee levend gestrande exemplaren gevonden.

onderfamilie *Polybiinae*

Liocarcinus holsatus (Fabricius, 1798)

Gewone soort. Soms zijn in het voorjaar vrouwtjes met eieren frekwent.

Heel dikwijls heb ik exemplaren met krabbezakje verzameld: 09.04 en 10.04.83 en 14.04.84 telkens 1 vr./ 04.08.84: 1 m. en 1 vr. met sporen van vroegere besmetting/ 28.08.84: 1 m.

Deze soort bekwam ik vooral door garnalenvissers maar ik heb ze ook dikwijls gevonden op de golfbrekers en soms aangespoeld op het strand in het voorjaar. In de zomer kwam ik dikwijls koppeltjes tegen.

Liocarcinus puber (L., 1767)

Deze soort vertoont belangrijke populatieschommelingen in België. Ik heb te Knokke-Heist geen levende exemplaren waargenomen in 1981 en 1982. In 1983 vond ik een jong m., op 10.04.

In 1984 daarentegen vond ik de soort talrijk op de golfbrekers en ook aangespoeld op het strand in voorjaar en winter.

04.03: 1 m. en 1 vr. op een golfbreker en een twintigtal grote exx. (± 70 mm breed), grotendeels dood, door de meeuwen.

07.04: 1 m. van 60 mm, 1 m. van ± 30 mm en 1 vr. van ± 50 mm/ 08.04: 1 vr. van ± 60 mm/10.04: 2 vr. van 30-35 mm, 1 m. van ± 30 mm/

12.04: 1 m. van 55-60 mm en 1 vr. van ± 40 mm/ 13.04: 's morgens 2 vr. van ± 30 en ± 40 mm, aangespoeld; aan het uiteinde van een

golfbreker een m. van ± 30 mm en bij het begin 1 m. van ± 55 mm, 's avonds 2 vr. op golfbrekers/ 16.04: 's morgens 2 m. van ± 20 en ± 30 mm op het strand en 's avonds 1 vr. van 50-55 mm op het strand/ 17.04: 1 m. van ± 15 mm, 1 vr. van ± 35 mm en 1 vr. van ± 60 mm, op het strand.

05.08: 1 m. van ± 40 mm/ 12.08: 1 m. van ± 40 mm/16.08: 1 m. van ± 50 mm en 28.08: 1 m. van ± 65 mm, alle op golfbrekers.

Op 01.11 1 vr. van ± 54 mm aan het einde van een golfbreker, in dezelfde schuilplaats als een Noordzeekrab.

Liocarcinus sp.

Op 07.08.84 vond ik in mijn kruinet een vervellingsschaar van een zwemkrab, die niet overeenkomt met mij bekende soorten. Ik schrijf hem, met de nodige voorzichtigheid toe aan *L. arcuatus* (Leach, 1814).

*familie *Majidae* onderfamilie *Oregoniinae*

Hyas coarctatus Leach, 1815

Van deze soort heb ik een m. van 22 mm lang langs een golfbreker gevonden op 02.08.82 en 1 vr. van 24 mm op het uiteinde van een golfbreker op 04.08.82, telkens te Duinbergen.

Hyas araneus (L., 1758)

Op 08.08.83 heb ik een vr. van ± 65 mm, dat enkele eieren droeg, gevonden op het uiteinde van een golfbreker bij zeer laag tij te Duinbergen. Op 26.08.83 vond ik een vr. van ± 30 mm lang op ongeveer $\frac{2}{3}$ van de golfbreker en op 24.08.84 een m. van ± 40 mm, opnieuw aan het uiteinde, bij zeer laag water.

onderfamilie *Inachinae*

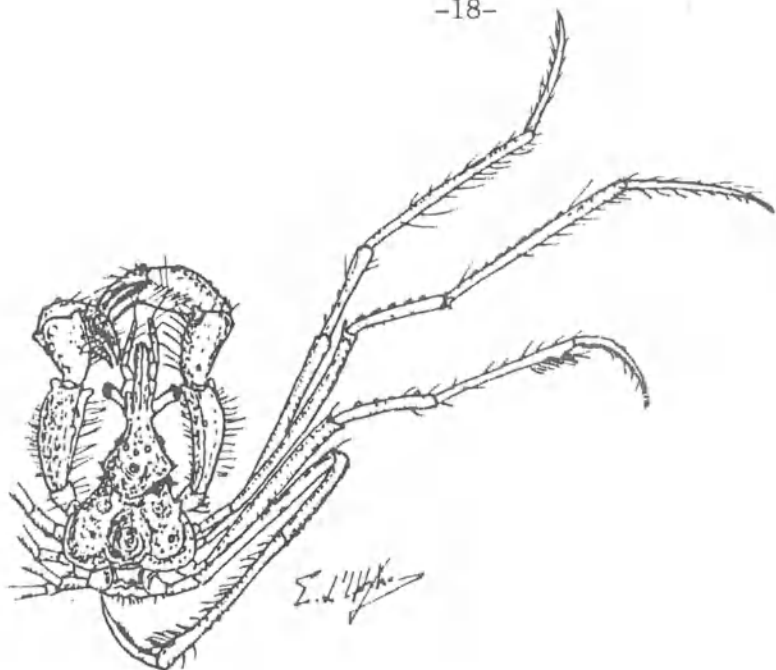
Macropodia rostrata (L., 1761)

Deze soort is niet zeldzaam op de grote golfbrekers te Duinbergen maar de adulten worden gewoonlijk slechts opgemerkt bij helder water, d.w.z. bij kalme zee, en bij zeer laag tij, aan het uiteinde van de golfbrekers.

Vangsten van adulten: 05.08.81 en 13.08.81: 1 ex./ 08.08.83: 4 m. en 1 vr. en op 12.08.84: 2 m. en 1 vr.

Een van deze laatste mannetjes vormde een koppel met het vrouwtje. Deze drie exemplaren heb ik een tiental dagen kunnen bewaren in een bak zonder luchtpomp. Het intacte mannetje (zie figuur) - het andere mankeerde een schaar en een poot - hield het vrouwtje gewoonlijk dicht bij zich. Dit laatste was niet verveld.

Ik heb kunnen constateren dat de zeer jonge individuen van enkele millimeters gewoonlijk zwemmen. In 1983 bemerkte ik enkele zeer kleine Hooiwagenkrabben in suspensie in het water van de golfbrekers die pas gedeeltelijk boven water kwamen. Eerst dacht ik dat ze van hun substraat afgerukt waren door de stroming. Maar tot mijn grote verbazing zag ik in mijn aquarium dat de aanwezige exx. werkelijk begonnen te zwemmen. Door met hun poten te slaan konden ze zich zwevend door het water bewegen. Dit gedrag draagt wellicht bij tot de verspreiding van de soort.



Ik heb dergelijke juvenielen waargenomen op 24 en 27.08.83, resp. 2 en 1 exx. Op 28.08.83 ving ik er eentje met een garnalennet. Als ik mij goed herinner zwom ook deze als hij in een recipient werd geplaatst. Op 04.03.84 verzamelde ik een juveniel op een golfbreker. Deze laatste vertoonde enkele kleine verminkingen en vertoonde duidelijk geen zwemgedrag.

Opmerking: de adulten zijn duidelijk *Macropodia rostrata* sensu Holthuis & Heerebout (1976), Forest (1978) en Ingle (1980) maar ik kan niet met zekerheid beweren dat de juvenielen tot deze soort behoren, hoewel dit zeer waarschijnlijk is. G. Rappé heeft het exemplaar van 04.03.84 ook onderzocht en deelt mijn mening.

*familie Grapsidae onderfamilie Varuninae

Eriocheir sinensis (H. Milne Edwards, 1854)

Op 14.04.83 vond ik op een golfbreker te Duinbergen stukken van een kleine mannelijke Chinese Wolhandkrab, duidelijk door meeuwen in stukken getrokken. Gezien de toestand van de stukken moet het ex. in goede gezondheid hebben verkeerd.

Opmerking: het is merkwaardig dat ik nooit Helmkrabben *Corystes cassivelaunus* heb waargenomen te Knokke, terwijl de soort toch dikwijls wordt gesignaleerd van andere plaatsen aan de Belgische kust.

Ik dank G. Rappé hartelijk voor de vertaling.

RESUME

Au cours de des dernières années, j'ai trouvé à Knokke-Heist les décapodes suivants : *Crangon crangon* (dont un albinos partiel), *Palaemon elegans* (un exemplaire), *Palaemonetes varians* (nombreux exx. dans les eaux saumâtres), *Pisidia longicornis* (nombreux exemplaires in situ dont des femelles ovigères), *Porcellana platycheles* (un exemplaire in situ), *Pagurus bernhardus*, *Diogenes pugilator* (3 exemplaires), *Cancer pagurus*, *Carcinus maenas*, *Portumnus latipes* (un certain nombre d'individus), *Liocarcinus holsatus*, *Liocarcinus puber* (un individu en 1983, de nombreux exemplaires en 1984), un chélipède probablement de *Liocarcinus* sp., *Pilumnus hirtellus* (6 exemplaires in situ), *Hyas araneus* (3 exemplaires in situ dont une femelle ovigère), *Hyas coarctatus* (2 exemplaires dont un in situ), *Macropodia rostrata* (quelques exemplaires in situ) et *Eriocheir sinensis* (un exemplaire).

ADDENDUM

Hieronder geef ik nog twee oude waarnemingen van het gebied, voor de volledigheid.

- toen ik nog een kind was ($\pm 1970?$) heb ik eens twee levende vrouwtjes van *Eriocheir sinensis* gevonden op de golfbrekers.
- In 1976 noteerde ik een Harig Krabbetje *Pilumnus hirtellus* van een golfbreker. Omdat ik de soorten toen nog niet zo goed kende en het exemplaar niet heb bewaard, ben ik achteraf gaan twijfelen. In het licht van mijn meer recente vondsten durf ik nu toch met quasi zekerheid beweren dat het gegeven juist is.

BIBLIOGRAFIE

- Bouvier, E.L., 1940. Décapodes marcheurs. Faune de France, 37: 1-404.
- Edwards, E., 1979. The edible crab and its fishery in the British

- waters. 142 p.
- Forest, J., 1978. Le genre *Macropodia* Leach dans les eaux atlantiques auropéennes. Cah. Biol. mar., 19: 323-342.
- Holthuis, L.B. & G.R. Heerebout, 1976. De Nederlandse Decapoda. Wet. Meded. K.N.N.V., 111: 1-56.
- Ingle, R.W., 1980. British crabs. 222 p. British Museum (Natural History), Oxford University Press.
- Laporte, J., 1984. Enkele bedenkingen i.v.m. waarnemingen van *Diogenes pugilator* te Nieuwpoort. De Strandvlo, 4(4): 80-89.
- Leloup, E., 1941. Les crustacés décapodes brachyours de la côte belge. Bull.mus.r.hist.nat.Belg., 17, 11.
- Rappé, G., 1981. Hoe groot wordt de breedpootkrab? De Strandvlo, 1(2): 41-46.
- Smaldon, G., 1979. British coastal shrimps and prawns. Synopses of the British Fauna (new series) no 15, 126 p. Academic Press.

11.03.1985

Avenue du Bois des Collines, 34
1420 Braine l'Alleud

OPROEP

A. ANNYS

Wil iedereen die slangsterren vindt (ook onvolledige of zwaar beschadigde) die verzamelen en naar mij toesturen ? Portkosten worden vergoed.
Doel is na te gaan welke soorten voor onze kust voorkomen

G. Gezellestraat 8
8400 Oostende

EXTRA AKTIVITEIT

Op zaterdag 7 september om 14 h in de Ploate, organiseert de SWG i.s.m. de Vlaamse Vereniging voor de Bestudering van de Zeezoogdieren een speciale studienamiddag over het gebruik van positieve en negatieve waarnemingen van zeezoogdieren. Op deze activiteit worden alle natuurliefhebbers die aan de kust actief zijn uitgenodigd. Lees details in volgend nummer.

AANVULLINGEN BIJ ARTIKELS OVER MOLLUSKEN.

R. VANWALLEGHEM

1. In het kader van de reeks "Mollusken in de bijvangsten van Oostendse vissers" kunnen ook volgende soorten aan de lijst van deel II, de visserij op het Kanaal en de Ierse Zee, worden toegevoegd (Vanwalleghem, 1984a) :

Lepton nitidum Turton, 1822 (alleen losse kleppen)

Mysia undata (Pennant, 1777)

Moerella pusilla (Philippi, 1836)

Sphenia binghami Turton, 1822 (fig. 1)

Odostomia unidentata (Montagu, 1803)

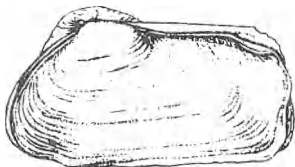
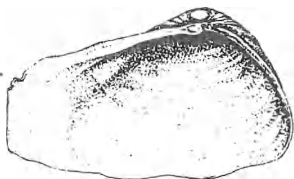


fig. 1

De soorten *Lepton* en *Odostomia*, wegens hun kleine afmetingen moeilijk van de vissers te verkrijgen, werden bekomen door het uitzeven van een formoloplossing waarin Crustacea, Echinodermata en andere bijvangsten werden bewaard. Hoewel *Mysia* normaal voorkomt in los sediment, werd een dood en misvormd exemplaar aangetroffen in een boorholte in een steen.

2. Bij verder onderzoek naar de maaginhoud van de kamster *Astropecten irregularis* (Vanwalleghem, 1984b) mochten we ook volgende soorten aantreffen :

Chlamys varia (Linné, 1758)
juveniel

Lunatia montagui (Forbes, 1838)
fig. 2

Eulima bilineata Alder, 1848
fig. 3

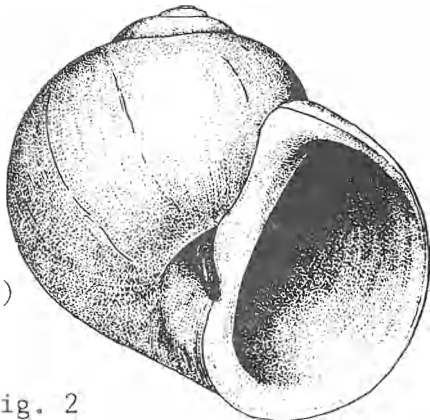


fig. 2

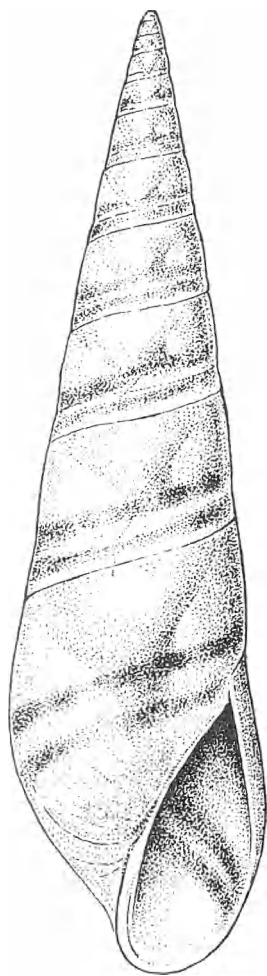


fig. 3

Laten we nog opmerken dat alle soorten vermeld bij dit maagonderzoek ook mogen ingekaderd worden in het onder 1. vermelde artikel.

3. In het artikel over de verwarrende naamgeving bij de glanzende tepelhoren (Vanwallenghem, 1984c) werd ook de bemerking opgenomen over het al dan niet voorkomen van levende exemplaren op het Belgische strand. De heer W. Segers uit Aartselaar bezorgde mij daarop een lot van 8 levend aangetroffen Glanzende Tepelhorens die hij op 06.08.83 op het strand te Zeebrugge verzamelde. Het grootste exemplaar mat 15 mm. Gezien de omstandigheden betreft het hier vermoedelijk opgespoten materiaal.

4. Vermeldenswaardig voor onze kustwateren is ook de waarneming van volgende soorten. Tijdens de excursie van de SWG naar Oostduinkerke op 27.10.84 werd ook een bezoek gebracht aan het nabijgelegen strand bij "De Ster der Zee" te Koksijde. Door de bijzondere dijkconstructie kunnen amateur-visseren hier kleine bootjes met de auto aan- of afpikken. Regelmatig wordt hier interessant materiaal in de bijvangst van die bootjes aangetroffen. Gedurende deze excursie vond F. Kerckhof een levend exemplaar van de Fuikhoren *Hinia reticulata* (Linné, 1758) en W. Segers een zeer verse en 18 mm grote Trapgevel *Oenopota turricula* (Montagu, 1803). Dit schelpje gaf een volledig andere indruk dan de gerolde exemplaren die we in strandgruis kunnen aantreffen.

De bijvangst van de amateur-visseren op onze westkust zou regelmatig moeten kunnen bemonsterd worden. Waarschijnlijk is de vangst van sommige soorten nog maar weinig of nooit gemeld geworden. Zo bekwam de heer R. Billiau van een bootje op het strand te De Panne enkele Artemisschelpen *Dosinia exoleta* (Linné, 1758, die rond de boei Ell werden opgevist. Van waarnemingen uit dit gebied wordt met interesse nota genomen!

Vanwalleghem, R., 1984a. Mollusken in de bijvangst van Oostendse vissers.II. De visserij op het Kanaal en de Ierse Zee. De Strandvlo, 4(1): 20-23.

Vanwalleghem, R., 1984b. Voedselresten in de maag van enkele kamsterren *Astropecten irregularis*. De Strandvlo, 4(3): 72-73.

Vanwalleghem, R., 1984c. Wat is de juiste naam voor onze "Glanzende Tepelhoren" of voer voor puzzelaars. De Strandvlo, 4(4): 93-97.

Frère Orbanlaan 59
8400 Oostende

FINANCIIEEL VERSLAG 1984

Saldo 1983	14 251	
Giften	2 500	
Lidgeld 1984	21 970	
Lidgeld 1985	920	
Restant lidgeld	600	
Oude jaargangen	1 218	
Voorheffing	105	
Subsidies	20 000	
Jaarvergadering	2 520	4 345
Administratieve onkosten		5 270
Terugbetaling lening		18 000
Regularisatie		220
Strandvlo 3(3)		3 800
3(4)		3 000
4(1)		4 000
	64 084	38 635

Saldo op 1 januari 1985: 25 669

Opmerkingen: - Het totaal aan lidgeld voor 1984 bedraagt 22 430 Fr. Er werden reeds 560 Fr geboekt in 1983.

- Daar allerlei afbetalingen pas in januari 1985 gebeurden is het saldo vertekend. In werkelijkheid is het 10 652.

BOEKBESPREKING

G. RAPPE

INGLE, R.W., 1983. Shallow-water Crabs. Synopses of the British Fauna (new series), no. 25. 206 pp. Cambridge University Press. ISBN 0 521 24963 5 hard covers, ±2000 Fr; ISBN 0 521 27100 2 paperback, ± 900 Fr. Verkrijgbaar bij Univers sous-marin.

In 1980 verscheen van R.W. Ingle het boek 'British Crabs', dat terecht enige bekendheid geniet in de strandwerkgroep. Tot dan waren zowel de professionele bioloog als de geïnteresseerde leek aangewezen op overigens voortreffelijke werk van Christiansen (1969) die de fauna vanuit Skandinavisch perspectief benaderde, en het klassieke 'Décapodes marcheurs' van Bouvier (1940), in de reeks Faune de France. Dit laatste was niet alleen erg verouderd maar voor Westeuropese gebruikers overladen door de veelheid aan mediterrane soorten.

'British Crabs', verder het Boek genoemd, voorzag dus duidelijk in een behoefte: up-to-date en, aangezien het ook over de territoriale grenzen heen keek, direct bruikbaar voor onze kust.

Het is mij dan ook niet helemaal duidelijk waarom kort daarop, in de reeks Synopses of the British Fauna (new series) van dezelfde auteur een deeltje verscheen over krabben. Mijn verbazing wordt nog groter als ik dit boekje, verder Synopsis genoemd, met het Boek vergelijk! De verschilpunten zijn eerder gezocht en van ondergeschikt belang.

- Het aantal opgenomen soorten in de Synopsis is 47, of 18 minder dan in het Boek. Deze 18 zijn om drie redenen weggevallen :
 - 1° In de Synopsis zijn enkel de 'shallow-water' soorten opgenomen, soorten die in de Britse wateren van de getijzone tot ongeveer 183 m (100 vadem) voorkomen. Zeven diepwater-soorten uit het Boek werden geschrapt uit de soortenlijst van de Synopsis.
 - 2° De soorten moeten goede Britse onderdanen zijn. Vijf krabben die in Bretagne hun noordgrens bereiken, de Ouessant Area in het Boek, werden uit de Synopsis geweerd.
 - 3° Zes soorten uit het Boek worden beschouwd als adventieven en om die reden niet opgenomen in de Synopsis. Het ontbreken van drie ervan is voor ons toch een ongemak : de Chinese Wolhandkrab *Eriocheir sinensis*, de Blauwe Zwemkrab *Callinectes sapidus* (zie elders in dit nummer) en het Zuiderzeekrabbetje *Rhithropanopeus harrisii*, dat al lang niet meer in de Zuiderzee voorkomt - want die bestaat niet meer -

maar nu wel dicht bij ons, in het Veerse Meer, erg algemeen is.

- De Synopsis bevat een aantal lezenswaardige inleidende hoofdstukken die zeker in het Boek niet hadden misstaan, over o.a. morfologie, voortplanting, ontwikkeling, gedrag,... . In het Boek worden referenties naar deze aspecten per soort in de bespreking opgenomen. Interessant is de informatie over associaties: bepaalde soorten krabben leven in een zelfde habitat, terwijl de krab zelf als habitat kan dienen voor allerlei symbionten en parasieten, of gewoon als substraat voor dier en wier. De lijst in appendix van deze laatste organismen lijkt mij echter verre van volledig. Er is aan het onderwerp wellicht nog maar weinig aandacht besteed. Hier ligt een taak voor de SWG.
- Een sleutel tot op soortniveau gaat de beschrijvingen vooraf. Van elke soort is een afbeelding van het gehele dier en soms van een diagnostisch detail voorzien. Foto's, zoals in het Boek, zijn achterwege gelaten (dat hadden ze in het Boek m.i. ook mogen zijn).
- Een indrukwekkende literatuurlijst sluit het boekje af.

Zonder mijn opmerking van in het begin, dat deze Synopsis niet had moeten verschijnen, te relativieren, kan ik het boekje iedereen die zich een modern, bruikbaar determinatiewerk voor krabben wilt aanschaffen, van harte aanbevelen. Inhoud en kwaliteit van Boek en Synopsis zijn immers aan mekaar gewaagd, maar het laatste (als paperback) kost 'slechts' 2/3 van de prijs van het eerste en dat betekent toch rap een 500 Fr.

Tot slot kan ik het niet laten bij deze gelegenheid de politiek van de uitgever te hekelen. In een tijd dat de aanschafprijs van een deeltje uit de reeks Synopses of the British Fauna, waarin reeds vele mariene onderwerpen op voortreffelijke manier aan bod kwamen, voor de partikulier en zelfs voor wetenschappelijke instituten op de grens van het haalbare schommelt, wordt besloten de 'soft-cover' editie af te bouwen ten voordele van een harde kaft. Dit moet dan een extra meerkost van 130-150% bovenop de al zo dure 'goedkope' basiseditie rechtvaardigen. Wie zijn dat eigenlijk, de boekenlobby? Op die manier verglijden we weer naar een barbarendom, waarin alleen enkele rijken zich nog Kunst, Cultuur & Wetenschap kunnen permitteren.

We kunnen hier alleen maar toejuichen dat de uitgeverij E.J.Brill, die de reeks heeft overgenomen, heeft besloten uitsluitend soft-coveredities uit te brengen. Of ook de prijs terug menselijke proporties zal aannemen, valt nog af te wachten.



BOEKHANDEL

UNIVERS SOUS-MARIN

Koninklijke Baan, 90 - 8460 Koksijde

☎ (058) 51.28.21

Roland Paskoff

LES LITTORAUUX,
Impact des aménagements sur leur évolution.

L'ouvrage présente les principaux milieux littoraux et analyse leur évolution au point de vue des processus naturels, mais aussi de l'intervention de l'homme puisque celui-ci, par les aménagements qu'il réalise, est devenu un agent important de leur transformation.

16 x 24 cm - 200 pages - 10 planches
photos et 99 figures

Fr 900

10% korting voor de leden